

Externe bijdrage

Organisatie-overstijgend beeld van Vietnamezen in Nederland in relatie tot mensenhandel en mensensmokkel

Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel (EMM)¹⁶⁸

Inleiding

Al jarenlang komen binnen Europa Vietnamezen in beeld in relatie tot hennepkwekerijen (cannabisplantages) en nagelsalons. Zeker wanneer daarbij Vietnamezen in illegaal verblijf worden aangetroffen, lijkt er vaak sprake te zijn van indicaties van mensenhandel, maar blijkt dat in de praktijk (juridisch) vaak lastig te concretiseren. Dat komt onder meer omdat Vietnamezen (in illegaal verblijf) weinig verklaringsbereid zijn en zichzelf niet als slachtoffer van mensenhandel zien. Het mensensmokkelaspect kan niet los worden gezien van de situatie waarin zij zich in Nederland en in Europa bevinden. In hun zoektocht naar een beter bestaan wordt door Vietnamezen vaak een beroep gedaan op mensensmokkelaars voor de reis naar Europa. De schulden die zijn opgebouwd bij de mensensmokkelaars blijven openstaan bij achtergebleven familieleden in Vietnam en worden vervolgens gebruikt om de gesmokkelde onder druk te zetten. Dit maakt dat zij uitermate kwetsbaar zijn voor uitbuiting, omdat ze niet willen dat hun familie in Vietnam in angst moet leven. Om de schulden af te lossen, worden Vietnamezen zowel onderweg als op de plaats van bestemming gedwongen om te werken in onder meer nagelsalons en hennepkwekerijen.

Aanleiding

In 2019 heeft het Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel (EMM) in opdracht van de toenmalige staatssecretaris van Justitie en Veiligheid een fenomeenonderzoek uitgevoerd naar de vermissing van

Vietnamese alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's)¹⁶⁹ en de relatie van Vietnamezen met mensenhandel en mensensmokkel in Nederland.¹⁷⁰ Uit dat onderzoek bleek onder meer dat er geen zicht is op criminele Vietnamese netwerken die zich bezighouden met mensenhandel en mensensmokkel. De Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA) heeft in 2019 een fenomeenonderzoek uitgevoerd waarin wordt gesteld dat er een sterke relatie bestaat tussen migratiefraude en nagelsalons. Uit de onderzoeken van zowel het EMM als de NLA is gebleken dat Vietnamezen in Nederland door verschillende organisaties worden geregistreerd in relatie tot (mogelijke situaties van) mensenhandel¹⁷¹ of mensensmokkel. Een eenduidig organisatie-overstijgend beeld van de onderlinge samenhang in deze informatie ontbreekt evenwel. Die lacune heeft de aanleiding gevormd voor deze analyse.

Doelstelling

Het doel van deze analyse is op nationaal niveau vanuit verschillende criminaliteitsvormen meer zicht te krijgen op de geregistreerde aard en omvang van mensenhandel en mensensmokkel van Vietnamezen, alsmede het onderkennen van (niet eerder onderkende) Vietnamese personen en bedrijven die een centrale rol spelen met betrekking tot mensenhandel en mensensmokkel. De onderzoeksperiode van de analyse is 1 januari 2018 tot 1 november 2020. Eind 2021 zijn de operationele bevindingen en aanbevelingen ten behoeve van de opsporingspartners van het EMM geformuleerd in een vertrouwelijk landelijk operationeel *intelligence*-beeld. Daarna zijn de belangrijkste bevindingen

168 Het Nederlandse Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel (EMM) is een samenwerkingsverband van de Nationale Politie, de Koninklijke Marechaussee, de Nederlandse Arbeidsinspectie, de Immigratie- en Naturalisatiedienst en het Openbaar Ministerie. Bij het EMM komen signalen van en strafrechtelijke onderzoeken naar mensenhandel en mensensmokkel samen en vindt vervolgens een vertaling plaats naar operationele, tactische en strategische producten aan de hand waarvan de partnerorganisaties hun strafrechtelijke of publiekrechtelijke bevoegdheden kunnen toepassen.

169 Het equivalent van de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV's) in België.

170 Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel, *De vermissing van Vietnamese amv's en de relatie van Vietnamezen met mensenhandel en mensensmokkel in Nederland (2015 tot en met 2018)*, december 2019.

171 In Nederland is mensenhandel strafbaar gesteld in artikel 273f van het Wetboek van Strafrecht. In dat artikel is strafbaar gesteld degene die een ander door dwang, (dreiging met) geweld, afpersing, fraude, misleiding, misbruik van uit feitelijke omstandigheden voortvloeiend overwicht of misbruik van een kwetsbare positie werft, vervoert, overbrengt, huisvest of opneemt met het oogmerk van uitbuiting of de verwijdering van diens organen.

van algemene tactische aard samengevat in een openbare publicatie en in deze bijdrage voor Myria.

Onderzoeksmethode

Ten behoeve van dit onderzoek is informatie van de partnerorganisaties van het EMM verzameld over de periode 1 januari 2018 tot 1 november 2020. Dat betreft niet alleen informatie die geclassificeerd is als mensenhandel of mensensmokkel, maar ook informatie die verband zou kunnen houden met, dan wel mogelijk relevant kan zijn in het kader van (het onderkennen van) mensenhandel of mensensmokkel, zoals witwassen of het vervaardigen van softdrugs.

Registratie van (Vietnamese) persoonsgegevens vindt niet eenduidig en consequent plaats. Dat bemoeilijkt het stapelen en vergelijken van informatie (die afkomstig is van verschillende organisaties).

Om dat waar mogelijk te ondervangen, is de informatie die gebruikt is ten behoeve van deze analyse samengebracht in een separate database binnen het EMM. In deze database is de informatie zoveel mogelijk ontdebeld. Maar feit blijft dat wanneer door de partnerorganisaties onzorgvuldig of incompleet is geregistreerd, dat van invloed kan zijn geweest op de uitkomsten.

Na het samenbrengen en ontdebelen van de informatie zijn zogenaamde informatieclusters samengesteld om de materie vanuit organisatie-overstijgend perspectief te benaderen. Met informatieclusters wordt bedoeld op het koppelen van informatie die bij elkaar hoort; in dit geval het koppelen van informatie vanuit het perspectief van Vietnamese personen,¹⁷² bedrijven of incidenten. Met andere woorden, de informatieclusters geven de samenhang weer tussen Vietnamese personen en/of bedrijven en de diverse (aan mensenhandel en mensensmokkel te relateren) vormen van criminaliteit. Uit capaciteitsoverwegingen zijn alleen de grootste clusters inhoudelijk geanalyseerd.

Onderzoeksbevindingen

De grootste clusters hebben zicht gegeven op een aantal hoofdcategorieën van incidenten waarbij Vietnamezen in beeld komen. Deze categorieën worden hier benoemd en toegelicht.

Hennepkwekerijen en criminele uitbuiting

In Nederland komen Vietnamezen de afgelopen jaren vaak in beeld (als verdachte) bij (meerdere) hennepkwekerijen. Soms gaat het om Vietnamezen die in Nederland woonachtig zijn, maar er zijn meerdere incidenten waarbij Vietnamezen in illegaal verblijf zijn aangetroffen in een hennepkwekerij en waarbij er sprake is van signalen die wijzen op mensenhandel. Aangezien Vietnamezen een homogene gemeenschap vormen, is het niet vreemd dat vaak ook Vietnamezen die in Nederland woonachtig zijn te relateren zijn aan deze voorvallen. Ook Vietnamezen met een verblijfsstatus voor Polen of Tsjechië komen daarbij in beeld. De verklaringsbereidheid van Vietnamezen (in illegaal verblijf) die in een mogelijke uitbuitingssituatie worden aangetroffen is door verschillende oorzaken laag.

Uitgebreid (digitaal en financieel) onderzoek kan leiden tot zicht op personen die een rol spelen bij het faciliteren van de tewerkstelling van Vietnamezen (in illegaal verblijf) in de hennepcultuur dan wel zicht op samenhang tussen verschillende hennepincidenten. Zicht krijgen op personen die een rol spelen bij het faciliteren van de reis naar en het illegale verblijf van Vietnamezen in Nederland blijkt evenwel lastig te zijn.

Vermissingen uit de beschermde opvang en mensensmokkel

De (minderjarige) Vietnamezen die ondergebracht worden in de beschermde opvang, nadat zij bijvoorbeeld worden aangetroffen als 'inklimmer' of gesmokkelde, blijken nagenoeg allemaal uit deze opvang te verdwijnen. Het vermoeden bestaat dat mensensmokkelorganisaties daarbij een rol spelen. Het merendeel van deze groep Vietnamezen lijkt Engeland als reisdoel te hebben.

Nagelsalons en arbeidsuitbuiting/mensensmokkel

Signalen van arbeidsuitbuiting (mensenhandel)¹⁷³, schijnrelaties, gefingeerde dienstverbanden en valsheid in geschrifte zijn met betrekking tot Vietnamezen vooral aan de orde in relatie tot nagelsalons. Maar Vietnamezen komen eveneens in beeld als het gaat om misbruik van de kennismigrantenregeling.¹⁷⁴ Op de bovenstaande manieren wordt op onrechtmatige wijze een verblijf verkregen en kan het zo zijn dat ze daarvoor een 'tegenprestatie' dienen te leveren. Vanwege deze afhankelijkheidspositie is de kans op uitbuiting zeker aanwezig.

¹⁷² Met Vietnamese personen worden personen bedoeld die in de verzamelde bronnen geregistreerd staan met de Vietnamese nationaliteit of Vietnam als geboorteland.

¹⁷³ Arbeidsuitbuiting is een van de vormen van mensenhandel die strafbaar worden gesteld in artikel 273f van het Nederlandse Wetboek van Strafrecht. De andere vormen zijn seksuele uitbuiting, criminele uitbuiting, gedwongen bedelarij en gedwongen orgaanverwijdering.

¹⁷⁴ Een "kennismigrant" is in Nederland een hoogopgeleide migrant, zoals een docent, wetenschappelijk onderzoeker of arts. Een niet-Europese kennismigrant kan onder voorwaarden naar Nederland komen om er te werken. De werkgever moet een erkend referent zijn bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). De IND behandelt de verblijfsaanvragen van kennismigranten in een versnelde procedure.

Productie van en handel in harddrugs

In een aantal clusters komen Vietnamezen in beeld bij de productie van en de handel in synthetische drugs. In een aantal gevallen is er sprake van een link met Tsjechië en/of Duitsland dan wel met Vietnamezen die daar woonachtig zijn. Van (signalen van) mensenhandel is uit de geanalyseerde clusters vooralsnog niets gebleken. Ook België en Duitsland wijzen erop dat bij hen Vietnamezen in beeld komen bij de handel en productie van synthetische drugs.

In meerdere van de onderzochte informatieclusters komen Vietnamezen voor in verband met aangetroffen cashgeld, (illegaal) gokken en/of casino's en verdachte financiële transacties.

Conclusie

Uit het organisatie-overstijgende beeld van Vietnamezen in Nederland blijkt dat Vietnamezen betrokken zijn bij verschillende vormen van criminaliteit die aan mensenhandel en mensensmokkel te relateren zijn. Vooral bij illegaal in Nederland verblijvende Vietnamezen die worden aangetroffen in hennepkwekerijen is er regelmatig sprake van signalen van criminele uitbuiting. Daarnaast is er in relatie tot nagelsalons bij Vietnamezen vaak sprake van signalen van arbeidsuitbuiting (mensenhandel), schijnrelaties, valsheid in geschrifte, gefingeerde dienstverbanden en misbruik van de kennismigrantenregeling. Het blijkt complex te zijn om zicht te krijgen op personen die een rol spelen bij de smokkel van Vietnamezen naar Nederland. Het vermoeden bestaat dat mensensmokkelorganisaties een rol spelen bij verdwijningen van (minderjarige) Vietnamezen uit de beschermde opvang in Nederland.